

Na enige tijd tussen dromen en waken te hebben geleefd sloeg ik de ogen op. Buiten, achter het gordijn, was het nog vrijwel donker. Ik vermoedde dat het een uur of zes zou zijn, over een kwartier zou Trouw wel door de brievenbus geschoven worden. Ik keek opzij en zag Louise rustig slapen. Mijn gedachten gingen – zoals altijd na het wakker worden – als vanzelf uit naar de mensen om mij heen: Robert, Jente, Jesper en Lennart, naar geliefden en vrienden – én naar Martijn. Ik pakte m'n smartphone en zag de korte nieuwsberichten – veel Oekraïne. Terwijl Zwolle nog in rust verkeerde voelde ik me – na dit min of meer vaste ritueel van elke morgen – weer verbonden met de mensen en de wereld om mij heen.

Toch was het deze morgen anders. De voorbije zeven jaren gebeurde het als vanzelf; ik hoefde er niets voor te doen, het was niet tegen te houden maar evenmin voorspelbaar: voor 't eerst dit jaar begon ik af te tellen. Nog 24 dagen, dan was het weer 14 mei.

Zo kwam ik die morgen in een maalstroom van herinneringen. Herinneringen aan wat Martijn had geschreven, ons had verteld. Herinneringen aan gebeurtenissen die hij en wij afzonderlijk en als gezin samen – maar ieder op een eigen manier – hadden beleefd. Die herinneringen regen zich in de loop van de jaren aaneen tot verhalen.

2012 - Toen de jonge psychiater vanuit haar werkkamer op het crisiscentrum ons tegemoet liep duwde Martijn zich uit zijn stoel overeind. Moeizaam bewoog zijn verzwakte lichaam zich naar haar toe. 'Wat ben ik blij, dat ik je weer zie', zei ze. Ze strekte haar handen naar hem uit en Martijn pakte ze vast. 'Ik ben zo blij dat ik hier ben'. Zo bleven ze staan, de ogen op elkaar gericht. Ik stond op enige afstand. Die uitgestrekte handen – zou dit het beslissend moment zijn in het leven van Martijn?

Drie dagen eerder, zaterdagavond – Martijn had zich, na een vele dagen durende isolatie, verwond. Bloedend, vermagerd, vervuild en in de war – zo had Louise hem gevonden. Met de ambulance was hij naar het ziekenhuis Isala gebracht.

"Eindelijk", zeiden we, toen we die nacht uitgeput een glas wijn dronken met onze kinderen Robert en Jente, "eindelijk". Het voelde als een bevrijding. "Dit is het moment", zeiden we. In het crisiscentrum van Dimence zou over twee dagen plaats voor hem zijn; ze kenden hem goed en wisten al van zijn deplorabele toestand.

.. *Vijf nachten later, vijf minuten voor vijf*. Martijn doet het lampje boven zijn bed aan. Hij heeft heel weinig geslapen. Het is een koude nacht en het dekbed kon hem nauwelijks warm houden. Hij staat op, drinkt een glas water, trekt zijn ochtendjas en pantoffels aan en start zijn laptop. Het scherm werpt een vaal licht in zijn kamer.

"Dagboek van een vermoeide Asperger", typt hij in kapitalen. Even moet hij grinniken. Dagboek? Op dit nachtelijke tijdstip? Toch niet meer dan één A4'tje zal het worden?

"Vannacht schoot mij te binnen dat ik door de jaren heen drie lievelingsschrijvers heb gehad: Oscar Wilde, Vladimir Nabokov, Victor Klemperer; een homoseksueel in Victoriaanse tijd, een gevluchte Rus, een Jood in Nazi-Duitsland. Ik citeerde Oscar dear jarenlang te pas en te onpas. Dat snap ik nu pas: Hans Asperger verveelde zijn klasgenoten te pas en te onpas met het citeren van Grillparzer. Favoriet? *The Ballad of Reading Gaol*."

Dan komt de herinnering boven hoe hij en zijn vriendin negen jaar geleden in Parijs op La Cimetièrre du Père-Lachaise het graf van Oscar Wilde vonden. Martijn typt de woorden uit *The Ballad of Reading Gaol* die op de achterzijde van de graftombe zijn gebeiteld:

"And alien tears will fill for him Pity's long broken urn.

For his mourners will be outcast men, And outcasts always mourn."

"Nu pas begrijp ik de verbanden tussen deze drie schrijvers," typt hij. Liedteksten flitsen door zijn hoofd. Schubert, *Winterreise*. Met zijn brakke stem zingt hij die alleszeggende

eerste regels: *'Fremd bin ich eingezogen, fremd zieh ich wieder aus.'* Zingen is niet zijn sterkste kant, maar nu moet het even. Dan Nick Cave: *'Hold his ever loving hand / Even when you do not understand / Sorrow has it's natural end / Hold his ever loving hand.'*

De film in zijn hoofd is niet meer tegen te houden. Hoe hij dagenlang deze muziek draaide, keihard, de CD-speler in de repeteerstand. Hoe zijn moeder, vader, broer zijn huis binnengingen en hij ze na vijf minuten er weer uitzette. Hoe hij zijn moeder als een schim zag binnenkomen, die zaterdagavond. Het ziekenhuis. De psychiater met haar uitgestrekte handen, "Wat ben ik blij dat ik je weer zie!" – "Nu pas begrijp ik..."

Drie weken later verlaat Martijn het crisiscentrum. De psychiater vergezelt hem naar buiten, waar ik hem opwacht. Hun uitgestrekte handen vinden elkaar, hun ogen vangen elkaars blik. Ik wend mij af en loop naar de auto. Verbeeld ik me dat het lang duurt? Dan voel ik Martijns hand op mijn schouder. Ik start de auto, we rijden zwijgend weg, ik leg mijn hand op zijn knie. Martijn kijkt nog één keer om.

In de maanden daarna volgt een intensieve leeftraining. Tijdens die training maakt hij 24 bijzondere tekeningen. "Ik vind het leven opnieuw uit," schrijft hij. Wat een levenskracht – met vallen en opstaan, maar steeds beter, is hij in staat om samen met anderen vorm aan zijn leven te geven. Hij hervindt zijn schrijftalent. Hij heeft plannen om een boek te schrijven. Zijn heerlijke humor komt terug. "Weet je dat je nu niet meer de diagnose asperger kunt krijgen? Die is uit het psychiatrisch handboek geschrapt. Ik was dus net op tijd."

Inderdaad, net op tijd. Negentien maanden na die nacht in 2012, vier dagen nadat hij met ons blii Louises verjaardag heeft gevierd stuurt Martijn op 14 mei 2014 nog enkele vrolijke appjes rond. Dan verlaat hij zijn flatje om naar de supermarkt te lopen. Na enkele tientallen meters valt Martijn, zijn bril tuimelt in het rozenperk naast hem. Martijn sterft, zijn hart blijft voorgoed stilstaan.

Zes dagen later brengen wij Martijn naar zijn graf. De zon schijnt, de natuur is vol nieuw leven, de vogels zwijgen. In die stilte zweven bij zijn graf mijn dichtregels hem tegemoet:

*"...Gedreven door de wind langs ruwe kusten
en zwevend over onherbergzaam land,
was daar jouw uitgestrekte hand
waarin ik veilig uit kon rusten –
de vrijheid ligt in het verschiet."*

14 mei 2022 – Ik zal na het ontwaken de 24 dagen hebben afgeteld die voorbijgingen sinds ik aan deze blog begon. We zullen bij zijn graf zijn, bij Martijn, een mens van voorbij. We mogen dan omzien in verwondering. Want zolang wij de herinnering aan Martijn koesteren, zijn woorden blijven lezen, de verhalen gaande houden, zolang is Martijn bij hen die hij lief had, bij hen die hem liefhebben, bij ons.

* De tekst van deze blog is gebaseerd op Martijns eigen teksten, de verhalen die hij ons heeft verteld, die wij van anderen hoorden, onze eigen ervaring en beleving.

* Er zijn nog slechts enkele exemplaren beschikbaar van het boek *"Martijn – Kroniek van een Asperger"* met zijn mooiste teksten, zijn tekeningen, het verhaal van zijn leven. Interesse? Stuur een mail.

* Het grafmonument – voor ons "Gedroomde vleugels" – is ontworpen en gemaakt door [Annemiek Punt](#).

Muziek, voor altijd verbonden met Martijn:

* Franz Schubert, [Winterreise, lied 1](#)

* Johann Sebastian Bach: [Cellosuite nr. 1, deel 1, Prelude](#)

* Nick Cave, [Bless his ever loving heart](#) (Ik vermoed dat Martijn in zijn Dagboek van een vermoeide Asperger bewust het derde couplet citeerde, waarin de hand en niet het hart centraal staat)